

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 225/2013-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť M. T., P., a F. T., P., zastúpených advokátom JUDr. D. K., P., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C/59/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. T. a F. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C/59/2010 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C/59/2010 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietahov.

3. M. T. a F. T. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur) pre každého z nich, ktoré j e Okresný súd Piešťany p o v i n n ý zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Piešťany j e p o v i n n ý uhradiť M. T. a F. T. trovy právneho zastúpenia v sume 413,91 € (slovom štyristottrinásť eur a deväťdesiatjeden centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. D. K., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 225/2013-15 z 11. júna 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť M. T. a F. T., P. (ďalej len „sťažovateľka“, spolu aj „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C/59/2010.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi konania (na strane navrhovateľ'a) vedeného okresným súdom na základe návrhu na určenie otcovstva k sťažovateľ'ovi podaného 13. apríla 2010.

Podľa vyjadrenia sťažovateľ'ov je doterajšia doba konania okresného súdu neprimeraná, a to najmä s prihliadnutím na samotnú povahu konania, ktorá si vyžaduje mimoriadnu starostlivosť a pozornosť všeobecného súdu venovanú rýchlemu a efektívnemu postupu, tak aby bol naplnený účel určenia otcovstva a úpravy práv a povinností rodičov voči maloletému dieťať'u.

Podľa názoru sťažovateľov okresný súd spôsobuje v predmetnom konaní zbytočné prietahy, v čom vidia sťažovatelia porušenie svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovatelia vo svojej argumentácii dôvodlia poukazujúc pritom na chronologický prehľad úkonov namietaného konania, že zatiaľ v takmer trojročnom konaní okresný súd vykonal len jediné pojednávanie, a to 12. januára 2011, t. j. po deviatich mesiacoch od podania návrhu, ktoré odročil na neurčito pre účely znaleckého dokazovania.

Sťažovatelia argumentujú, že ustanovený znalec požiadala o preddavok na trovy znaleckého dokazovania, ktorého poskytnutím je podmienené začatie vypracovania znaleckého posudku, no odporca, ktorého okresný súd zaviazal na jeho úhradu, ho s odkazom na svoju nemajetnosť neuhradil. Podľa sťažovateľov *«Súd namiesto toho, aby uvoľnil rozpočtové prostriedky súdu jednoduchým uznesením tak, aby znalec mohol súbežne popri celej veci vypracovať znalecký posudok, vo veci nekoná a čaká (nevedno do kedy), kým preddavok zloží domnelý otec, čo sa asi nestane. Konanie o určenie otcovstva sa „degradovalo“ na už 2 ročné zisťovanie majetkových pomerov domnelého otca, čo 2 x nepomáha maloletému.»*.

Sťažovatelia uvádzajú, že nápravy sa pokúsili domôcť aj využitím právneho prostriedku – sťažnosťou na prietahy v konaní, ktorú už dvakrát adresovali okresnému súdu.

Na záver sťažovatelia dodávajú, že v namietanom konaní už nejde len o ojedinelú nečinnosť, ako to bolo konštatované v uznesení ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 420/2011, ktorým bola ich predchádzajúca sťažnosť odmietnutá, pretože odvtedy prešlo ďalších šesťnásť mesiacov, a sťažovatelia sú tak odkázaní na poskytnutie „ústavnej ochrany“.

Na základe všetkých uvedených argumentov preto sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom

pod sp. zn. 9 C/59/2010, priznal im primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €, a to každému z nich, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojej predsedníčky, ktorej vyjadrenie doručené ústavnému súdu 9. augusta 2013 obsahovalo podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania, konštatovanie skutkovej zložitosti veci danú potrebou vykonania znaleckého dokazovania v odbore genetiky, odvetví analýza DNA, ktorého realizáciu podľa vyjadrenia okresného súdu podmieňuje právna úprava povinnosťou súdu „*vždy, ak je to možné, vybrať od účastníkov konania preddavok na znalecké dokazovanie*“ [§ 51a ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „spravovací poriadok“)]. Na tomto mieste okresný súd argumentoval, že „*odporcu bolo možné zaviazat' na preddavok len ak u neho nie sú podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 141 O. s. p.), čo súd musí skúmať*“, pričom v tejto súvislosti „*Zo strany súdu prišlo do určitej miery k zdĺhavému prešetrovaniu pomerov odporcu na rozhodnutie o jeho oslobodení od súdnych poplatkov*“. Okresný súd dodal, že bez úhrady predmetného preddavku znalec dokazovanie nevykoná, pričom finančná situácia a zaužívaný systém poukazovania preddavkov na znalecké dokazovanie z prostriedkov okresného súdu, keďže u odporcu bolo rozhodnuté o oslobodení od súdnych poplatkov, dovolili túto platbu zrealizovať až v auguste 2013.

Okresný súd za okolnosť na strane navrhovateľov, majúcu podľa názoru okresného súdu podiel na zbytočnom predĺžení posudzovaného konania, označil nedostatky pôvodne podaného návrhu, ktoré boli odstránené až na základe výzvy, ktorú sťažovateľom pre tieto účely adresoval.

V závere okresný súd k svojej obhajobe dôvodil aj objektívnou okolnosťou, ktorá sa podľa vyjadrenia okresného súdu podpísala pod prieťahy pri vybavovaní jeho agendy, a síce jeho nedostatočným personálnym obsadením.

V liste predsedníčka okresného súdu zároveň vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

V podaní doručenom ústavnému súdu 21. augusta 2013 vyjadrili prostredníctvom svojho právneho zástupcu súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovatelia. K stanovisku okresného súdu sťažovatelia uviedli:

„Obranu Okresného súdu Piešťany spočívajúcu v poukazaní na personálne problémy, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietáhy v konaní, nemožno akceptovať. I podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99 alebo III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie, resp. má záujem o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia, resp. bránenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietáhy v súdnom konaní. Personálne obsadenie súdu, jeho organizácia, vysoký počet vecí v príslušnom oddelení ako i optimalizácia súdnictva, teda nie sú dôvodmi pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR. To platí i vo vzťahu k legislatívnej zmene o vyňatí územného obvodu H.

Okresný súd Piešťany nekonal riadne alebo ak konal, tak neefektívne. Bez ohľadu na odstraňovanie väd podania, čo podľa nášho názoru návrh vady nemal, súd vytýčil pojednávanie vo veci, ktoré sa priamo týka práv a povinností voči maloletému dieťaťu, až na deň 12. 01. 2011, teda po 9-tich mesiacoch po podaní návrhu.

Nemožno sa stotožniť s vyjadrením, ktoré ospravedlňuje nemožnosť vyplatenia preddavku na znalecké dokazovanie len pre nedostatok finančných prostriedkov. Štátny orgán finančné prostriedky musí mať vždy a keď nemá nemôže na základe toho rezignovať pri ochrane práv a povinností voči maloletému dieťaťu. Pripomíname, že išlo o 300 € a je až k neuvereniu, že súd má na účte viac ako 2 a pol roka menej ako 300 € alebo nič.

Neobstojí ani argument, že výživa maloletého nie je ohrozená a sťažovateľka v I. rade sa môže domáhať výkonu predbežného opatrenia prostredníctvom súdneho exekútora.

Uvádzame, že návrh na exekúciu podaný je avšak súdny exekútor koná s rovnakými výsledkami ako súd pri odporcovi, ale maloleté dieťa sa neuspokojí so správami, že povinný

nepracuje. Práve preto, ak súd vie alebo mal vedieť (vrátenie spisu ako predčasne predložený), že treba zisťovať, či sú splnené predpoklady na oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, a predmetné zisťovanie zaberie pri všetkej vôli podstatnú časť doterajšej dĺžky konania, mal už dňa 28. 03. 2011 uvoľniť z rozpočtových prostriedkov preddavok požadovaný znalcom, pričom by pravdepodobne už 2 roky bol vypracovaný znalecký posudok, resp. by existovalo aspoň prvostupňové rozhodnutie vo veci samej a sťažovateľ v I. a II. rade by sa nedomáhali ochrany svojich práv na Ústavnom súde SR. Nezaujímavá je i tá skutočnosť, že súhlas súdu na odobratie biologického materiálu u všeobecnej lekárky a nie u znalca na žiadosť sťažovateľky v I. rade zo dňa 29. 03. 2011 bol udelený až 05. 08. 2013, resp. vtedy bola zákonnou sudkyňou daná úprava na udelenie tohto súhlasu.

Na deň 21. 08. 2013 však bola sťažovateľka predvolaná znalcom do B. a súhlas súdu príde znalcovi pravdepodobne resp. určite až po vykonanom odbere. Sťažovateľka je na materskej so svojou ďalšou dcérou S., nar..., ktorej musí zabezpečiť opatrovanie, je samoživiteľkou a musela si požičať peniaze na prepravu z P. do B., pričom odber mohol byť vykonaný 100 m od bydliska sťažovateľov v I. a II. rade. Predmetné len dokresľuje a vykresľuje čo dokázu prieťahy v konaní a neefektívna činnosť súdu a k akým absurdným výsledkom sa možno dostať.

Práve preto bola podaná ústavná sťažnosť, aby sa odstránil tento nežiaduci stav, ku ktorému by riadnym prístupom súdu k veci, ani neprišlo.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd po preskúmaní obsahu sťažnosti, stanoviska okresného súdu a súvisiaceho súdneho spisu dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Sťažovateľka podala 13. apríla 2010 návrh na určenie otcovstva k maloletému dieťaťu spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia. Okresný súd uznesením

z 11. mája 2010 vyzval sťažovateľku na doplnenie návrhu, pričom sťažovateľka reagovala na túto výzvu 19. mája 2010.

Uznesením zo 14. júna 2010 okresný súd ustanovil maloletému dieťaťu kolízneho opatrovníka, následne v decembri 2010 vyzval sťažovateľku a odporcu na predloženie relevantných listinných podkladov a určil termín pojednávania na 12. január 2011.

Odporca podal 6. apríla 2011 odvolanie proti uzneseniu okresného súdu, ktorým tento ustanovil znalca z odboru genetiky, a to v časti povinnosti odporcu zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. V podanom odvolaní odporca dôvodil splnením predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov. V priebehu augusta 2011 požiadal okresný súd odporcu a kompetentné štátne orgány o poskytnutie súčinnosti pre účely zistenia osobných a majetkových pomerov odporcu, pričom títo reagovali a predložili relevantné podklady v priebehu augusta 2011.

Okresný súd adresoval odporcovi 30. novembra 2011 výzvu, na ktorú odporca reagoval 23. marca 2012. Opravný prostriedok uplatnený odporcom spolu so spisovým materiálom predložil okresný súd odvolaciemu súdu 14. marca 2012. Nadriadený súd mu však spisový materiál vrátil 11. apríla 2012 ako predčasne predložený, poukazujúc na skutočnosť, že sa okresný súd nevysporiadal so žiadosťou odporcu o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Okresný súd v priebehu júna a júla 2012 požiadal kompetentné subjekty o poskytnutie súčinnosti pre účely zistenia osobných a majetkových pomerov odporcu, pričom tieto reagovali a predložili relevantné podklady v priebehu júna, júla a septembra 2012.

Okresný súd v priebehu januára 2013 opätovne žiadal kompetentné štátne orgány o poskytnutie súčinnosti pre účely zistenia osobných a majetkových pomerov odporcu, pričom tieto reagovali a predložili relevantné podklady v priebehu februára 2013. Dňa 18. apríla 2013 uznesením priznal okresný súd odporcovi oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 75 % a súčasne uznesením priznal znalcovi preddavok na trovy dôkazu vo výške 300 €, pričom uložil uctárni okresného súdu vyplatiť túto sumu znalcovi. K spracovaniu znaleckého posudku znalec pristúpil v auguste 2013, keď došlo k reálnej úhrade preddavku.

V čase rozhodovania ústavného súdu nebola vec sťažovateľov pred okresným súdom meritórne skončená.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia zároveň namietajú porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Otázku existencie zbytočných prietahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľov preskúmal z hľadiska charakteru prerokúvanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť, ako aj významnosť veci z pohľadu sťažovateľov (1), ďalej správanie sťažovateľov v priebehu konania (2) a napokon aj postup konajúceho súdu (3).

1. Pokiaľ ide o otázku právnej a faktickej zložitosti posudzovanej veci, ústavný súd konštatuje, že predmet konania, ktorým je určenie otcovstva, možno hodnotiť v prípade sťažovateľov ako skutkovo náročnejší, pretože prerokovanie veci závisí od posúdenia skutočností, na ktoré sú potrebné odborné znalosti, teda dokazovanie ustanovením znalca, čo si vyžaduje časovo náročnejší procesný postup v konaní, ktorý však nemôže ospravedlniť obdobia zistenej nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu identifikované preskúmaním súvisiaceho spisu. Právna úprava, ktorú je v predmetnom konaní potrebné aplikovať, predstavuje ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa nevyznačujú mimoriadnou komplikovanosťou (zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), a teda právnu zložitosť veci sťažovateľov ústavný súd nezistil.

Ústavný súd tiež zdôrazňuje, že povaha prerokúvanej veci, ktorou je určenie otcovstva k maloletému dieťaťu, a úprava práv a povinností rodičov k tomuto dieťaťu, je osobitne citlivou statusovou záležitosťou spojenou s osobou maloletého dieťaťa (otázka určenia otcovstva a následná otázka výživného pre maloleté dieťa) a ako taká si vyžaduje osobitný dôraz na rýchly a efektívny postup okresného súdu (obdobne III. ÚS 196/2012).

2. V rámci hodnotenia prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní z hľadiska druhého kritéria nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré by signalizovali výraznejší podiel sťažovateľov ako jeho účastníkov na predĺžení konania narušením jeho plynulosti. Argumentáciu okresného súdu o neperfektnosti pôvodného návrhu sťažovateľov ústavný súd nepovažuje s ohľadom na zistené okolnosti veci za relevantnú, uvedený nedostatok návrhu totiž sťažovatelia odstránili bezodkladne, ešte v nasledujúci mesiac po uplatnení návrhu, a teda z časového hľadiska ako taký nemal výraznejší negatívny dopad na plynulosť posudzovaného konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v posudzovanom konaní.

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní dospel k záveru, že závažnými nedostatkami, ktoré narušili plynulosť konania, boli obdobia nečinnosti, v ktorých okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila závažná prekážka, ako aj jeho neefektívny postup súvisiaci so znaleckým dokazovaním.

Obdobie pasivity kvantifikovateľné nečinnosťou v rozsahu približne piatich mesiacov zaznamenal ústavný súd hneď v počiatočnom štádiu konania, a to od 14. júna 2010, keď okresný súd ustanovil sťažovateľovi ako maloletému dieťaťu opatrovníka, do decembra 2010, keď okresný súd vyzval odporcu a sťažovateľku na predloženie relevantných listinných podkladov a súčasne určil termín pojednávania.

Vzhľadom na požiadavku osobitnej rýchlosti prerokovania veci indikovanú typom konania nebolo možné prehliadnuť bez vyvodenia zodpovednosti na vrub okresnému súdu ani krátkodobejšie obdobie nečinnosti v rozsahu približne troch mesiacov, ktoré zaznamenal ústavný súd v etape konania od 6. apríla 2011, keď podal odporca odvolanie proti uzneseniu ukladajúcemu okrem iného povinnosť odporcu zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, do augusta 2011, keď okresný súd pristúpil k zisťovaniu osobných a majetkových pomerov odporcu.

Okresný súd ostal pasívny a nekonal aj v ďalšom období, a to od augusta 2011, keď mu boli doručené relevantné podklady pre účely rozhodovania o splnení predpokladov na oslobodenie odporcu od súdnych poplatkov, do 14. marca 2012, keď predložil uplatnené odvolanie odporcu spolu so spisovým materiálom odvolaciemu súdu (nečinnosť v rozsahu šiestich mesiacov).

Obdobie nečinnosti bez existencie zákonnej prekážky vykazuje aj úsek konania od septembra 2012, keď okresný súd zhromaždil podklady pre účely zistenia osobných a majetkových pomerov odporcu, no napriek tomu o otázke oslobodenia odporcu od súdnych poplatkov nerozhodol, do januára 2012, keď musel opätovne pristúpiť k zabezpečovaniu týchto podkladov s ohľadom na potrebu ich aktuálneho charakteru (nečinnosť v rozsahu troch mesiacov).

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, pre ktoré sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd kvalifikuje ako hrubo neefektívny postup okresného súdu jeho činnosť v štádiu konania nasledujúcom po zistení potreby obstarania znaleckého posudku.

Pri aplikácii právnej úpravy, na ktorú sa okresný súd sám vo svojom stanovisku odvoláva (§ 51a ods. 3 spravovacieho poriadku), postupoval okresný súd nesústredene a neefektívne. Podľa dotknutej právnej úpravy má konajúci súd, ak to je možné, vybrať od účastníkov konania vždy primeraný preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Keďže v posudzovanej veci sťažovateľov ide o osobitnú prax spojenú s charakterom znaleckého dokazovania, kde vykonanie analýzy DNA je podmienené zaplatením preddavku znalcovi potrebného na obstaranie materiálu používaného pri analýze, je úlohou konajúceho súdu maximálne efektívne zorganizovať svoj postup a pružne vyriešiť predbežnú otázku úhrady predmetného preddavku. Ústavný súd sa domnieva, že sa v tomto smere okresný súd svojej úlohy nezhostil racionálnym spôsobom, keďže relevantné otázky riešil v opačnom poradí, najprv rozhodol o povinnosti odporcu zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania a až následne na základe odvolania odporcu pristúpil k zisťovaniu jeho osobných a majetkových pomerov, čo mu napokon vytkol aj samotný odvolací súd pri vrátení spisového materiálu ako predčasne predloženého.

K obrane okresného súdu o jeho nedostatočných personálnych kapacitách ako objektívnej okolnosti majúcej negatívny dopad na plynulosť konania aj vo veci sťažovateľov ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka neprimeraného zaťaženia sudcov

pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Podobný záver platí aj vo vzťahu k obhajobe okresného súdu o objektívnych finančných prekážkach realizácie znaleckého dokazovania.

Ústavný súd konštatuje, že relevantným faktorom, ktorý mal negatívny dopad na plynulý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prietahy, ktorých sa dopustil v dôsledku označených období nečinnosti (v celkovom rozsahu jedného roka a piatich mesiacov), ako aj v dôsledku svojho neefektívneho a nesústreďeného postupu.

S ohľadom na všetky už uvedené závery nemožno doterajšiu dobu konania vedeného pred okresným súdom (viac ako tri roky) považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu sťažovateľov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľov boli porušené (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie práva na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom meritórne skončené, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovatelia domáhajúc sa rozhodnutia súdu vo svojej veci nachádzajú (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnili sťažovatelia pocitom právnej neistoty majúcim naliehavý charakter, a to s prihliadnutím na osobitnú povahu konania.

Ústavný súd je toho názoru, že nemajetkovú ujmu spôsobenú sťažovateľom nemožno napraviť obnovením stavu pred porušením ich základného práva garantovaného ústavou a práva garantovaného dohovorom, pričom výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, preto ústavný súd priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie, a to v sume 1 000 € pre každého z nich, ktoré zohľadňuje charakter zbytočných prieskumov v konaní, nemajetkovú ujmu sťažovateľov spočívajúcu v pocite právnej neistoty, ako aj osobitný charakter posudzovanej veci (bod 3 výroku nálezu).

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikovali sumou 437,34 € (vo vyjadrení k stanovisku okresného súdu).

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012. Ústavný súd priznal

úhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z uvedeného za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2013 patrí odmena v sume 3 x 130,16 €, k tomu tiež 3 x režijný paušál v sume 7,81 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľom náhradu trov konania v celkovej sume 413,91 € (bod 4 výroku nálezu).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov okresný súd, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2013